

Uvodna riječ

Dragi čitatelji, pred vama je drugi broj časopisa Lahor. On donosi radove u svim rubrikama uvedenima u prvome broju, Neki su od njih dijelom bili izloženi na prošlogodišnjem Hidisu, ali su uglavnom temeljito prerađeni uvelike zahvaljujući predanome radu recenzenata. Recenzenata je u cijelome godištu bilo trideset, od toga osam iz inozemstva. Kako Lahor kao nov časopis ne prima novčanu potporu, uredničko hvala tek je mali uzvrat za njihov trud, predanost i hitrost.

Drugi je broj Lahora tek nešto tanji od prvijenca, no i ovaj broj sadrži radove koji se bave važnim dijelovima hrvatskoga jezika, od toga i one čija su tema rijetko proučavane jezikoslovne pojave. Napisali su ih stručnjaci koji se bave hrvatskim u Hrvatskoj ili inozemstvu pa se tako Lahor pokazuje već sada korisnim kroatističkim okupljalištem. Neki se radovi poglavito bave inojezičnim hrvatskim, drugi poglavito materinskim hrvatskim, no gotovo svi su vrlo korisni izvornim govornicima hrvatskoga.

Jochen Raecke, profesor na Slavističkome seminaru Sveučilišta u Tübingenu, u svome članku raspravlja o činjenici da dvojezični govornici hrvatskoga i njemačkoga različito odstupaju od hrvatskoga standardnoga jezika na pojedinim jezičnim razinama. Njima je hrvatski materinski jezik, bio je kronološki prvi, ali im je njemački kao okolinski i državni jezik uporabno prvi. Odabrani pristup samome jeziku i govoru, u čijemu teorijskome pogledu na odnos jezika i govorne djelatnosti ima zanimljivih novosti, uspješno objašnjava razlike u međujezičnim odstupanjima na morfološkoj i sintaktičkoj razini. Iako se prema općima jezikoslovnim spoznajama tim dvjema gramatičkim razinama automatizirano ovladava do jedanaeste-dvanaeste godine, autor primjerima iz građe pokazuje da je morfološka razina ranije i više usvojena nego sintaktička.

Ksenija Ivir-Ashworth, koja živi u Velikoj Britaniji i stručno se usavršava na Sveučilištu East Anglia u Norwichu, u svome se članku bavi rijetkom temom u psiholingvistici: trojezičnome usvajanju jezika. Tematski se donkle nastavlja na prethodni članak u kojem J. Raecke spominje višejezično usvajanje prvoga jezika, koje ni kao pojam nije dovoljno poznato svim stručnjacima. Ovaj je rad pionirski jer se prvi put, koliko je poznato, donose primjeri trojezičnih izričaja u koje je uključen hrvatski. Autorica na slučaju svojih dviju kćeri od rođenja izloženih hrvatskome, njemačkome i engleskome jeziku pokazuje trojezični razvoj posebno se osvrćući na razdjeljivanje jezika i kodno miješanje, donoseći i primjere trojezičnih izričaja.

Oksana Timko-Đitko, koja radi na Slavističkome odsjeku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, u svome članku uspoređuje glagolske oblike triju srodnih slavenskih jezika. Prvi je južnoslavenski hrvatski, drugi istočnoslavenski ukrajinski, a treći u klasifikacijama jezika rijetko navođen rusinski (jer ga neki smatraju ukrajinskim dijalektom), kao govor oblikovan na rubu ukrajinskoga jezičnoga područja (na granici s istočnoslovačkim i zapadno-poljskim govorima), a standardiziran tek na južnoslavenskim područjima. Utvrđujući utjecaj hrvatskoga na rusinski uslijed međusobnoga dodira (i unutar samih govornika koji su svi dvojezični), autorica pokazuje kako različita kulturna povijest dvaju visoko srodnih jezika može dovesti do njihova drugačijega morfološkoga razvoja. Opće znanstvene spoznaje koje proizlaze iz autoričina poredbenoga opisa navedenih jezika korisne su i za razumijevanje utjecaja dvojezičnosti općenito. Mogu osvijetliti utjecaj srodnih jezika u dodiru na hrvatski jezični razvoj u prošlosti i sadašnjosti.

Maša Musulin koja radi u Zagrebu i Željka Macan koja predaje hrvatski u Austriji raspravljaju o još jednoj novoj kroatističkoj temi: o ovladavanju prilozima. Iako se izvornim govornicima može učiniti da s njima ne bi trebalo biti teškoća budući da su nepromjenljive riječi, autorice na temelju pisane građe i pregleda hrvatskih gramatika dokazuju da bi priloge trebalo znatno iscrpnije gramatički opisati ne samo za inojezične govornike, nego i izvorne.

Marko Alerić, koji radi na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, raspravlja o odstupanjima izvornih govornika, onih kojima je hrvatski materinski i okolinski jezik. Na temelju opsežne građe autor pokazuje kako izvorni govornici hrvatskoga u pisanome jeziku ovladavanju morfološkom razinom hrvatskoga standardnoga jezika. Navodeći razlike između imanentne i normativne gramatike, autor nudi dva normativna uzorka kao primjer onoga što bi razlikovna gramatika trebala sadržavati. Rezultati njegova rada mogu poslužiti kao podloga za izradu metoda poučavanja morfološkoj normi u hrvatskim školama.

Angelika Kornfeind, koja živi i djeluje kao nastavnica u Gradišću, u svome radu opisuje važnost i nastanak računalnih materijala za učenje hrvatskoga jezika u Austriji. Srodom se temom bave i posljednja dva članka prve rubrike. Vlatka Blagus kao nastavnica hrvatskoga jezika u Gradišću sudjelovala je u prilagodbi spomenutih računalnih programa na hrvatski standardni jezik. Posao koji je započeo kao prijevod, uslijed različitih okolnosti i potreba za učenjem hrvatskoga standardnoga jezika, završio je preinakom, što znači katkad leksički vrlo različitim rečenicama od izvornih. Radovan Lučić, koji predaje hrvatski na Sveučilištu u Amsterdamu, predstavlja rezultat projekta izrade računalnoga programa za učenje izgovora koji bi mogao znatno unaprijediti nastavu i ovladanost izgovorom i na drugim sveučilištima, ne samo na njegovu. Sva navedena stručna rada pokazuju

kako se poučavanje i učenje hrvatskoga može osuvremeniti, olakšati, a time i promicati sam hrvatski jezik.

U ostalim su rubrikama prikazane nova hrvatska gramatika (Josip Silić i Ivo Pranjković 2005), funkcionalna stilistika (Josip Silić 2006), jedno zanimljivo i za očuvanje hrvatskoga važno djelo (Nives Opačić 2006) te jedan neobičan i koristan vodič (Jasmina Nikić-Ivanišević, Nives Opačić i Zoran Zlatar 2004). Zabilježena su dva događaja: novi seminar Zagrebačke slavističke škole i IV. hrvatski međunarodni slavistički kongres, a predstavljeno i američko slavističko raspravljalište na računalnoj mreži. Najave znanstvenih skupova proširene su najavama i nekih drugih događaja koji mogu biti zanimljivi kroatistima i ostalim lingvistima, ali i učiteljima hrvatskoga jezika na svim obrazovnim razinama. Pozivam čitatelje da i sami sudjeluju u prikupljanju takvih obavijesti za Lahor.

Srdačan pozdrav!

Glavna urednica